

svet medzi riadkami

Úvod

“Predstavte si, že ste v Japonsku na reportáži / dovolenke a s priateľmi sa štvoráte na nejaký japonský posvätný kopec. Svah je strmý a vám sa šmýka. Práve keď vás predbieha dvojica miestnych turistov, podlomia sa vám kolená a spadnete. Priatelia vám ihneď pomáhajú späť na nohy, našťastie sa nič nestalo. No prechádzajúci japonský pár sa tomu nahlas smeje a dokonca sa tí ľudia za vami ešte chvíľu so smiechom otáčajú...”

Čo to malo znamenať? To sú tí Japonci takí neuveriteľne krutí a škodoradostní? To s cudzincami vôbec nesúcítia? A ako by ste asi tento svoj negatívny zážitok opísali vo svojej reportáži?

Ako asi tušíte, vec je o čosi zložitejšia. Tí neznámi turisti vôbec neboli krutí ani škodoradostní. Práve naopak. Po krátkej, správne mierenej rešerši by ste zistili, že v japonskej kultúre je veľmi dôležité zachovať si tvár. Princíp XYZ. Tým, že sa vám “smiali”, vám v rámci ich vnímania sveta pomáhali. Priamo nezasiahli, pomohli vám predsa priatelia. Takže ak nebolo treba, nevnucovali sa. Videli, že vám pomohli vaši blízki, že ste fyzicky v poriadku, tak vám chceli pomôcť inak. Smiechom, ktorým prekryli zahanbujúci moment, zaistili, aby ste nestratili tvár.

Predstavme si ale, že by ste to nevedeli. Buďme úprimní, väčšina z nás by to nielenže nevedela, ale by nám ani neprišla na um možnosť, že by sa veci mohli mať inak. Čo by sa teda stalo, ak by ste o tomto svojom zážitku informovali bez hlbšej analýzy, len tak, cez našu európsku “šablónu”? Váš novinársky výstup by, napriek dobrej viere, nezodpovedal realite, len vášmu videniu tej reality. A práve takú “posunutú” realitu by ste predostreli aj vášmu čitateľovi, divákovi či poslucháčovi. A formovali tým tak tú jeho...

Chýba nám citlivosť na iné perspektívy. A práve tú, či už medzikultúrnu¹, ale aj inú citlivosť by sme týmito textami chceli podporiť. Nie ukázať čo si myslieť, ale ako analyticky a kriticky myslieť o prijímaných a ďalej podávaných informáciách. Ako si vymieňať šablóny vnímania reality, vlastne, ako si vôbec uvedomiť, že tie šablóny existujú a že by bolo fajn ich pri kontakte so svetom meniť, sa pokúsime vysvetliť v týchto učebných textoch určených pre budúcich novinárov z radov študentov žurnalistiky, ale aj ďalších odborov.

Tieto texty by pre vás nemali byť len pasívnym akademickým čítaním, na aké ste zvyknutí z bežných skrípt. Budeme vám v nich klásť otázky, ukážeme vám texty či obrázky, ktoré majú medzi riadkami čosi iné, než len objektívnu informáciu, budete musieť aktívne nazerať medzi riadky a pracovať s vlastnými stereotypmi či predsudkami. A všetko to podoprieme praxou. Či už na hodinách, pri publikovaní článkov v novinách, alebo hoci aj praktickým riešením úloh.

¹ Treba rozlišovať medzi medzikultúrnou citlivosťou a multikulturalizmom. Ľudia si to totiž tieto pojmy neraz zamieňajú. **Medzikultúrna citlivosť** je schopnosť vnímať a adekvátne reagovať na rozdiely medzi kultúrami - napríklad schopnosť uvedomiť si, že tí Japonci k vám nemuseli byť len drzí, že to môže byť aj inak. Nemusíte hneď vedieť ako “inak”, nedá sa vedieť všetko. Ale ak ste medzikultúrne citliví, tak viete, že to “inak” byť môže a nerobíte závery cez našu európsku šablónu. **Multikulturalizmus** je myšlienkový smer, vychádza z existencie, akceptácie a podpory rôznych kultúrnych tradícií na určitom území.